Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Lausuntopyyntönne 24.9.2024, HE 108/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Tiivistelmä:

- Ehdotetut muutokset ovat monilta osin perusteltuja ja kannatettavia.
- Ansiotuloverotuksen tulee olla kaikilla tulotasoilla aina työntekoon kannustavaa, ja siksi Suomen Yrittäjät vastustaa ehdotuksia niiltä osin, kuin ne johtavat ansiotuloverotuksen ja progression kiristymiseen. Hallituksen ansiotuloverotusta ja progressiota kiristävät toimet ovat vääränsuuntaisia, ja näkemyksemme mukaan fiskaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna olisi perustellumpaa keventää ansiotuloverotusta ja lieventää verotuksen progressiota.

  Erityisesti korkeimpien marginaaliverojen kohdalla verokertymän voidaan arvioida pienentyvän veronkiristyksen seurauksena johtuen kielteisistä käyttäytymisvaikutuksista. Sen sijaan korkeilla veroasteilla positiivisten käyttäytymisvaikutusten ei tarvitse olla kovinkaan suuria, jotta maltillisen marginaaliveron kevennyksen voidaan arvioida rahoittavan itsensä tai jopa kasvattavan verotuottoja työpanoksen lisäyksen ja tulojen nousun seurauksena.
- Suomen Yrittäjät ei kannata kotitalousvähennyksen leikkausta. Kotitalousvähennyksen korotuskokeilun vaikutuksista tulee tehdä tutkimus ennen mahdollisia parametrimuutoksia. Pidämme erityisesti ehdotettua omavastuuosuuden korottamista ongelmallisena ja katsomme, että omavastuu tulee säilyttää nykyisessä 100 eurossa.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Ansiotulojen verotus

Hallitusohjelman mukaan työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi ansiotuloverotusta kevennetään painottaen kevennystä pieni- ja keskituloisiin työtulovähennystä korottamalla. Esityksessä hallitusohjelman mukainen työn verotuksen kevennys ehdotetaan toteutettavaksi korottamalla työtulovähennyksen vähennysprosenttia, enimmäismäärää ja poistumaprosentteja.

Hallitusohjelman mukaan ansiotuloveroperusteisiin tehdään vuosittain indeksitarkistus kaikilla tulotasoilla. Kevään budjettiriihessä hallitus kuitenkin päätti, että osana julkisen talouden lisäsopeutustoimia kahden ylimmän tuloluokan osalta indeksitarkistus jätetään vuonna 2025 tekemättä.

Ansiotuloveroperusteisiin ehdotetaan tehtäväksi 3,4 prosentin ansiotasoindeksin mukainen indeksitarkistus. Indeksitarkistus ehdotetaan toteutettavaksi korottamalla progressiivisen tuloveroasteikon tulorajoja, lukuun ottamatta kahta ylintä tulorajaa, sekä muuttamalla perusvähennyksen enimmäismäärää ja työtulovähennyksen enimmäismäärää, poistuman tulorajoja sekä toista poistumaprosenttia. Ylin progressioporras säilyisi 150 000 eurossa, koska indeksitarkistusta ei tehtäisi kahden ylimmän tuloluokan osalta.

Esityksen mukaan, kun otetaan huomioon esityksessä esitetyt muutokset, ansiotason nousu ja maksumuutokset, pienituloisten palkansaajien verotus kevenee ja keski- ja suurituloisten verotus kiristyy hieman.

Suomen Yrittäjät pitää hallitusohjelman tavoitetta työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi erittäin kannatettavana. Katsomme kuitenkin, että nyt esitetyt toimet eivät ole linjassa hallitusohjelman tavoitteeseen nähden, kun keski- ja suurituloisten verotus tosiasiassa kiristyisi. Ymmärrämme julkisen talouden vakavan tilan ja että osana julkisen talouden tasapainottamiseen tähtäävää toimenpidekokonaisuutta hallitus on kehysriihessä päättänyt myös julkista taloutta vahvistavista verotoimista. **Pidämme kuitenkin tärkeänä, että ansiotuloverotus on kaikilla tulotasoilla työntekoon kannustavaa ja siksi vastustamme ansiotuloverotuksen kiristymiseen johtavia ehdotuksia.**

Pidämme ansiotuloverotuksen kiristymistä erityisen haitallisena siksi, että ehdotettujen ansiotuloverotuksen muutosten lisäksi kuluttajien ostovoimaa heikentää hallituksen jo toteuttamat ja suunnittelemat arvonlisäverotuksen kiristykset. Vaikka lähtökohtaisesti pidämme välillisen verotuksen kiristämistä työllisyydelle ja talouskasvulle vähemmän haitallisena kuin työn ja yrittämisen verotuksen kiristämistä, toivottavaa pidemmän aikavälin verotuksen painopisteen siirtoa välittömästä verotuksesta kohti välillistä

verotusta on vaikea nähdä, kun samanaikaisesti kiristetään sekä kulutuksen että työn verotusta.

Työtulovähennyksen lapsikorotus

Hallitusohjelman mukaisesti työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi ehdotetaan säädettäväksi 50 euron lapsikohtainen korotus työtulovähennykseen. Työtulovähennyksen enimmäismäärää korotettaisiin 50 eurolla jokaisesta verovelvollisen huollettavana olevasta alaikäisestä lapsesta. Korotus myönnettäisiin kaksinkertaisena, jos henkilö olisi lapsen ainoa huoltaja eikä häneen sovellettaisi tuloverolain puolisoita koskevia säännöksiä.

Pidämme ehdotuksia työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi kannatettavina.

Ansiotulovähennyksen korvaaminen työtulovähennyksellä

Ansiotulovähennystä ehdotetaan kumottavaksi ja se ehdotetaan korvattavaksi korottamalla työtulovähennystä. Muutoksella tavoitellaan kuntien verotulojen lisäystä ja kunnallisverotuksen efektiivisyyden parantamista. Samalla muutettaisiin tuloveroasteikon kahta ylintä marginaaliveroprosenttia: toiseksi ylimmän tuloluokan marginaaliveroprosenttia alennettaisiin 0,25 prosenttiyksiköllä ja ylimmän tuloluokan marginaaliveroprosenttia korotettaisiin 0,25 prosenttiyksiköllä.

Ehdotuksen johdosta ylimmän tuloluokan veroprosentti nousisi 44 prosentista 44,25 prosenttiin ja ero kahden ylimmän tuloluokan marginaaliveroprosenttien välillä kasvaisi kahdesta prosenttiyksiköstä 2,5 prosenttiyksikköön. Suomen Yrittäjät katsoo, että ansiotuloverotuksen korkein marginaaliveroprosentti on jo nykyisellään hyvin kireällä tasolla ja pidämme ehdotettua progression kiristämistä tuloveroasteikon yläpäässä vääränä suuntana.

Kotitalousvähennyksen leikkaaminen

Osana hallituksen keväällä kehysriihessä päättämiä toimia hallitus päätti leikata kotitalousvähennystä. Esityksen mukaan leikkaus toteutettaisiin siten, että kotitalousvähennyksen enimmäismäärää alennettaisiin 2 250 eurosta 1 600 euroon, vähennysprosenttia työkorvauksen osalta alennettaisiin 40 prosentista 35 prosenttiin ja palkkojen osalta 15 prosentista 13 prosenttiin ja lisäksi vähennyksen omavastuuosuutta korotettaisiin 100 eurosta 150 euroon.

Suomen Yrittäjät ei kannata ehdotusta kotitalousvähennyksen leikkaamisesta.

Kotitalousvähennyksestä on hyötyä siinä mielessä, että sen myötä ihmiset teettävät useammin töitä ulkopuolisilla toimijoilla ja heidän aikansa voi säästyä enemmän koulutusta vastaavaan ja tuottavampaan työhön. Tämä tehostaa kansantalouden työnjakoa. Tilastoidun bruttokansantuotteen näkökulmasta perinteiset kotitaloustyöt eivät ole suoraan arvonlisäystä tuovaa toimintaa, mutta kotitalouspalveluja koskeva verovähennys on tuonut osan tästä toiminnasta tuotannollisen toiminnan piiriin. Aiemmin kotona itse tehtyjen kotitaloustöiden ulkoistaminen on myös tuonut yrityksille lisää liiketoiminnan mahdollisuuksia. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen heikentää vähennyksellä tavoiteltujen hyötyjen toteutumista eikä tässä mielessä sen leikkaamista voida lähtökohtaisesti pitää kannatettavana.

Kotitalousvähennyksen yksi keskeinen tavoite on ollut työllisyyden parantaminen. Vähennyksellä on merkitystä erityisesti pienille yrityksille, sillä se on lisännyt kotitalouksien ostoja pieniltä yrityksiltä ja synnyttänyt myös uutta yritystoimintaa sekä sitä kautta luonut uusia työpaikkoja. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen voi heikentää pienten yritysten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia työllistää. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen voi mahdollisesti johtaa myös harmaan talouden lisääntymiseen, mikä paitsi heikentää velvoitteensa asianmukaisesti hoitavien yrittäjien asemaa myös aiheuttaisi verotuottomenetyksiä.

Vähennyksellä myös tuetaan ikääntyneiden mahdollisuuksia asua mahdollisimman pitkään omassa kodissa toimintakyvyn mahdollisesti jo alennuttua. Toisaalta kotitalousvähennys auttaa esimerkiksi lapsiperheitä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.

Vuoden 2022 alusta kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ja vähennykseen oikeuttavia prosenttiosuuksia korotettiin tilapäisesti kotitalous-, hoito- ja hoivatyön sekä öljylämmityksestä luopumisen osalta. Hallituksen esityksen HE 142/2021 vp mukaan kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön korotuksissa oli kyse kaksivuotisesta kokeilusta kotitalousvähennyksen työllisyysvaikutusten arvioimiseksi. Esityksessä todetaan, että kokeilun päättymisen jälkeen vaikutuksista on tarkoitus teettää erillinen tutkimus. Määräaikaisen vuosina 2022 ja 2023 sovellettavan korotetun kotitalousvähennyksen voimassaoloa jatkettiin yhdellä vuodella vuoden 2024 loppuun perustuen Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjaukseen (HE 34/2023 vp).

Lausuttavana olevassa esityksessä ehdotettujen kotitalousvähennyksen parametrimuutosten ajoitus on korotuskokeilun työllisyysvaikutusten arvioimisen näkökulmasta ongelmallinen, sillä kokeilun tutkimusasetelmalta menetetään vertailupohja, mikäli kotitalousvähennyksen parametrit eivät palaa kokeilua edeltäneelle tasolle. On myös syytä korostaa, että sekä kotitalousvähennykseen oikeuttavien palveluiden tarjoajille että palveluja käyttäville kotitalouksille on tärkeää, että veropolitiikan ennustettavuus ja johdonmukaisuus toteutuvat myös kotitalousvähennyksen kohdalla. Kotitalousvähennyksen parametreja on useaan otteeseen säädetty edestakaisin, mikä on todennäköisesti osaltaan myötävaikuttanut siihen, että kuluttajat eivät ole tienneet vähennyksen voimassa olevia enimmäismääriä tai korvausprosentteja[1]. Kokeilun vaikutuksista olisi erittäin tärkeää tehdä ensin perusteellinen tutkimus ennen kuin vähennyksen parametreja päätetään esityksessä ehdotetulla tavalla muuttaa.

Vähennyksen yleistä ymmärrettävyyttä voisi edistää kotitalousvähennysjärjestelmän pitäminen yksinkertaisena ja järjestelmän parempi ennustettavuus. Toimialaneutraalit parametrit tekevät vähennyksestä yksinkertaisemman, kun vähennykseen oikeuttavat parametrit eivät vaihtele käytetyn palvelun perusteella. Johdonmukaisella veropolitiikalla puolestaan parannetaan sekä vähennykseen oikeuttavia palveluita käyttävien kotitalouksien että palveluita tuottavien yritysten luottamusta järjestelmään: parametrien vakiinnuttaminen pitkällä aikavälillä olisi suotavaa sen sijaan, että parametrien jatkuvaa edestakaista säätämistä jatketaan. Vaikka emme lähtökohtaisesti kannatakaan leikkausehdotusta, pidämme järjestelmän yksinkertaisuuden ja ymmärrettävyyden näkökulmasta sinänsä hyvänä, että leikkauksen lähtökohdaksi valittu toteutustapa noudattelisi toimialaneutraalia linjaa.

Leikkausehdotuksen toteutustavassa erityisen pulmallista on ehdotus vähennyksen omavastuuosuuden korottamisesta, sillä jatkossa vähennyksen ulkopuolelle jää aiempaa enemmän pieniä työsuorituksia. Mainittua seurausta voimistaa myös ehdotus vähennyskelpoisen osuuden eli korvausprosenttien alentamisesta, kun jatkossa vähennyksen perusteena olevista työkustannuksista vähennyskelpoista osuutta kertyy hitaammin. Siten ehdotuksella voi olla harmaan talouden torjuntaan negatiivinen vaikutus, koska omavastuuosuuden alle jäävien työsuoritusten osalta puuttuu kannuste teettää työ velvoitteensa hoitavalla yrityksellä ja näin ollen houkutus pimeän työn teettämiseen voi olla tällaisten töiden kohdalla suurempi.

[1] Ks. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimus Harju, Jysmä, Koivisto ja Kosonen (2021): Does Household Tax Credit Increase Demand and Employment in the Service Sector? Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:1.

Omavastuuosuuden korotus yhdistettynä korvausprosenttien alentamiseen ei ole myöskään vähennyksen yleisen hyväksyttävyyden näkökulmasta ongelmaton ehdotus, sillä toteutuessaan se heikentäisi pienituloisten mahdollisuuksia hyödyntää vähennystä, minkä seurauksena vähennys kohdistuisi jatkossa nykyistä enemmän keski- ja hyvätuloisille.

Jotta vähennyksellä tavoiteltu kannustevaikutus tavoittaisi jatkossakin laajan käyttäjäjoukon ja ulottuisi kattavasti erisuuruisiin vähennyksen piirissä oleviin työsuorituksiin, **kotitalousvähennyksen omavastuuosuutta ei ole perusteltua korottaa, vaan säilyttää se nykyisellä tasolla**.

Työsuhdeautojen verotukien jatkaminen

Voimassa olevaa ajonaikana nollapäästöiseksi katsottavien työsuhdeautojen verotusarvon alentamista 170 eurolla kuukaudessa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2029 loppuun.

Verotuen tavoitteena on lisätä ajonaikana nollapäästöisiksi katsottavien autojen osuutta työsuhdeautokannassa ja näin vähentää liikenteen päästöjä. Tukea on perusteltu myös sillä, että edullisempien sähköautojen määrän kasvu lisäisi myöhemmin autojen saatavuutta käytettyjen autojen markkinoilla ja mahdollistaisi sähköautojen hankkimisen pienemmilläkin tulotasoilla.

Näkemyksemme mukaan ehdotuksella edistetään liikenteen päästövähennystavoitteen saavuttamista ja pidämme ehdotusta perusteltuna ja kannatettavana.

Rajat ylittävään työskentelyyn liittyvä kulttuuri- kieli-, ja muu valmennus

Rajat ylittävissä työskentelytilanteissa työnantajan kustantama kulttuuri-, kieli- ja muu vastaava valmennus esitetään säädettäväksi työntekijälle verovapaaksi eduksi. Perheenjäsenelle tarjotut valmennukset katsottaisiin myös jatkossa veronalaiseksi eduksi.

Suomen maakuvan vahvistamisen ja houkuttelevuuden parantamisen näkökulmasta ehdotamme harkittavaksi, että työnantajan kustantaman kulttuuri- ja kielivalmennuksen verovapaus ulotettaisiin koskettamaan myös työntekijän puolisolle kustannettua valmennusta.

Muuttokustannukset

Esityksessä ehdotetaan, että työnantajan työntekijälle maksamat muutto- ja siihen liittyvät matkustamiskustannukset olisivat työntekijälle kokonaan verovapaita etuuksia aina, kun muutto tapahtuu työpaikan sijainnin vuoksi, nykyisen 50 prosentin sijaan. Työnantaja voisi korvata verovapaasti myös työntekijän perheenjäsenen vastaavat kustannukset.

Pidämme työvoiman liikkuvuuden edistämisen näkökulmasta ehdotusta muutto- ja siihen liittyvien matkustamiskustannusten verovapauden laajentamisesta perusteltuna.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Jukka-Pekka Hellman
veroasiantuntija